

ГЕОРГИ РАЙЧЕВ

ПРОСЯКИНЯ

chitanka.info

Никой не беше забелязал кога придойде в града тази жена. По онова време от четирите краища на земята ни се стичаха прокудени клетници — голи, боси и гладни. Отмъстителната ръка на врага, след като изби и прокуди хората, насити свирепата си стръв в пожарища. Там погина и всичкото нейно добро: дом, имот и свои. Тя имаше синове, дъщери и внуци. Избитите погинаха, а какво станаха оцелелите — никога и от никого не чу нито дума за тях.

Съдбата я отвя отсам границата с шепа хора от онзи край. Губиха се дълги дни през гори и балкани, по задръстени пътища от една победена и разнебитена войска.

След месец скитане спряха навътре в царството в някакъв непознат малък градец. Там се заселиха. Отначало и тя като другите заживя около познати от онзи край и поминаваше криво-ляво. Работеше чужда работа: зиме — по къщите, лете — в полето. А когато се прибираще вечер дома, сядаше на къщния праг и плачеше. Тя обгръщаше с две ръце коленете си, люлееше се полека и равномерно плачеше и нареждаше на разпев. В изсушената ѝ памет нямаше вече нищо друго освен смътен спомен за миналото и преживените страшни дни. Виждаше един далечен град и двор, обкръжен с тополи — много тополи, безброй, — а по средата бяла двуетажна къща. Изричаше имена на възрастни и най-много на деца. Тя простираще ръце напред, сякаш напипваше малките главици, и нареждаше имена, като им притуряше най-причудливи умалителни, каквито можеше да създаде в момента наболялата ѝ душа. Зовеше ги с гальовни обръщения, напътствуваше ги, разпитваше ги за самите тях, разпитваше ги за свои и чужди. Като че ли дечицата наистина бяха около нея. Съседите я слушаха и покъртени от безмерната ѝ скръб, също почваха да бършат насълзените си очи.

Но изминаха дни, измина година, две. Съседите свикнаха и думите ѝ не само не вълнуваха никого, а служеха вече за забава на околните. Намираха се коравосърдечни хора, които нарочно я подпитваха и си правеха шеги с нея. А тя разказваше все така благодушно: за идването на гърците в града ѝ, за пожарищата и кръвнините, за синове и внуци.

Хората слушаха сто пъти повтаряната история и се смееха. Не бяха ли това брътвежи на една изумяла жена? Защо пък да не се пошегуват с нея, щом ѝ подхвърлят по някоя медна пара...

Изтощена от лошия живот, глада и плачовете, тя не беше годна вече за никаква работа. Тогава бедната жена загърна последните си дрипи и тръгна да проси от врата на врата. Хората, щом чуеха, че потропва патеричката ѝ, знаеха кой иде, излязяха и даваха ѝ по нещо.

Така един ден тя мина покрай някакво детско училище и остана там — завинаги. Беше пролетен ден, малко предиобед. Децата бяха в междучасие и дворът и улицата ечаха от весели гласове. Клетата старица спря там, до оградата, и дълго гледа и слуша децата, унесена. Полека-лека в помътеното ѝ съзнание като че ли взеха да ѝ се дочуват познати гласове, имена на любими, свои... От очите ѝ закапаха сълзи на умиление, устните ѝ зашепнаха мили, скъпи имена.

— Климе... Климе!... Анице... Петрашке... — мълвеше тя с прострени към децата ръце.

Децата също я забелязаха, заобиколиха я. Някои я познаваха вече, други пък я виждаха за пръв път.

— Коя си ти? — попитаха непознатите.

— Кукушанка... кукушанка, чедо...

Така беше се назовала тя още първия път и пак зареди за онзи град с тополите, за гърците и пожарищата. Но децата почти не я слушаха. Те бяха чули само непознатата дума, която не разбраха, но затова тя остана в паметта им като нещо много смешно.

— У, у, кукушарка! — обадиха се няколко присмехулни гласа.

— Кукушарка! — подеха и другите.

А тя ги гледаше с радостни сълзи на очи и все по-настойчиво питаше за Климе, за Аница и Петрашка — не са ли ги чули, не знаят ли къде са милите ѝ...

Така се почна. Така си и остана името ѝ — Кукушарката. От този ден жената не се отдели от училищната ограда. Ходи, къде ходи, дойде, спре пред оградата — стои и гледа малките немирници. С време между нея и децата се създадоха особени отношения. Едни я задяваха, подбиваха се с нея, викаха ѝ „Кукушарка“, а други ѝ даваха по нещо, слушаха думите ѝ трогнати дори оставяха да ги помилва с треперещата си ръка.

Но никой не я видя да се разсърди от закачките им, да огорчи някого: и задевките тя приемаше като игра на свои: смееше се сама и подвикваше радостно на децата.

* * *

Загърмя нова война, сполетяха нови беди племето ни. Просякинята не се отдели от училищната ограда — ни лете, ни зиме. Отслабна още повече, изнемощя: едва я прикрепяше патеричката ѝ.

Най-сетне един ден не се вести там. Беше в началото на дъждовита пролет, през велики пости. Легна болна. Нагледваше я една съседка. Дойдоха и други жени; разбраха — гасне, отива си. Към края на седмицата я хвърли в огън, взе да бълнува. Все своето: за Кукуш и тополите, за своите, за съседите; изреждаше имена, зовеше настойчиво някого. Накрай се посвести и чува ясно: молеше да повикат поп Стратилата от техния край — той да я изповяда и причести.

Доведоха го. Свещеникът влезе, огледа заледената порутена барака; просълзи се. После отстрани чуждите и коленичи до умиращата.

— Добър ден, бабо Магдалено, как си? И ти ли падна вече, клета душо? Така ти било писано: при толкова имане на гола земя богу душа да предадеш...

Болната го позна, подаде му горещата си костелива десница и почернелите ѝ устни зашепнаха невнятни слова. Говори дълго. Свещеникът не я спря — излишно беше. А тя му наръчваше, когато се върне там един ден, кого да срещне, какво да му каже, в коя църква свещ да припали за душата ѝ... Умори се, млъкна, притвори очи. Само дишаше тежко и равномерно. Свещеникът положи ръка на челото ѝ, поднесе ѝ светото причастие. Тя го прие и пак отвори очи. Костеливата ѝ ръка се раздвижи, тя бръкна в пазвата си, извади с мъка голям вързоп и го подаде на изповедника.

Той пое зачуден вързопа.

— Какво е това, бабо Магдалено?

— Пари, отче... хилядо и осемстотин лева са... вземи ги... на училището ги предай... там, гдето дават храна на сиромашките дечица... за душата ми... за мой Климе... Аница... да ме поменуват...

Сълзи задавиха свещеника; той се наведе и целуна бледото ѝ чело.

Почернелите устни пак зашепнаха:

— За тях ги събирах... за дечицата... Исках две хиляди да ги направя и... тогава... ала тъй било угодно богу...

Гласът ѝ угасна, стопи се. Угаснаха навеки и очите ѝ.

До вечерта новината обходи целия град. Всички слушаха смаяни. А на другия ден, когато я погребваха, навръх Свети Лазар, стече се целият град и учениците я изпратиха с църковни хоругви пред простичкия ѝ дървен ковчег.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.